

วิชา หุ้นส่วน

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๑

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ศุกร์ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๒. ศุกร์ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๓. ศุกร์ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๔. ศุกร์ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๕. ศุกร์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๖. ศุกร์ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๗. ศุกร์ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
๘. ศุกร์ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ข้อสอบเนติ สมัย ๗๓

บริษัททอง บริษัทนาก และบริษัทเงิน ทำสัญญาจัดตั้งกิจการร่วมค้าชนิดเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ใช้ชื่อว่า “กิจการร่วมค้าบริษัททองจำกัด บริษัทนากจำกัด และบริษัทเงินจำกัด” เพื่อรับจ้างก่อสร้างอาคารจากบริษัทแสนสุข โข มีข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาในกิจการร่วมค้าฯกันเองว่า บริษัททองทำงานฐานราก บริษัทนากทำงานก่อสร้าง หลังจากนั้นบริษัทเงินเข้าทำงานติดตั้งระบบน้ำและไฟฟ้า

หลังจากทำสัญญารับจ้างก่อสร้าง บริษัททองขายส่วนลงหุ้นของตนในกิจการแก่บริษัทนาก และได้ออกจากกิจการไป แต่กิจการยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ ระหว่างทำงาน บริษัทนากทำละเมิดก่อความเสียหายแก่นายสมศักดิ์ นายสมศักดิ์เรียกให้ ทั้งสามบริษัทรับผิดชอบ แต่บริษัททองยกข้อต่อสู้ว่า ความเสียหายเกิดขึ้นหลังจากที่ตนออกจากกิจการไปแล้ว ไม่ต้องรับผิด ส่วนบริษัทเงินยกข้อต่อสู้ว่า ความเสียหายเกิดขึ้นก่อนบริษัทเงินเข้าทำงานติดตั้งระบบน้ำและไฟฟ้าส่วนของตน บริษัทเงินจึงไม่ต้องรับผิด

ข้อต่อสู้ของบริษัททองและบริษัทเงินฟังขึ้นหรือไม่

ในระหว่างทำงานของกิจการร่วมค้า บริษัทนากทำละเมิดก่อความเสียหายแก่นายสมศักดิ์ แม้ความเสียหายเกิดขึ้นหลังจากบริษัทของขายส่วนลงหุ้นของตนให้บริษัทนาก และออกจากกิจการร่วมค้าไปแล้ว แต่กิจการร่วมค้ายังคงใช้ชื่อเดิมอยู่เป็นการแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วน บริษัทนากจำกัดจึงต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน เสมือนเป็นหุ้นส่วน ตามมาตรา 1054 วรรคหนึ่ง (ฎีกา 5316/2559) ดังนั้น บริษัทนากจำกัดจึงต้องรับผิดชอบต่อนายสมศักดิ์ ข้อต่อสู้ของบริษัทนากจำกัดฟังไม่ขึ้น

มาตรา 1054 วรรคหนึ่ง บุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจา กิติ ด้วยลายลักษณ์อักษรกิติ ด้วยกริยากิติ ด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนกิติ หรือรู้แล้วไม่คัดค้านปล่อยให้เขาแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนกิติ ท่านว่าบุคคลนั้นยอมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน

มาตรา 1051 ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป

ส่วนที่ความเสียหายต่อนายสมศักดิ์ แม้ว่าเกิดขึ้นก่อนบริษัทเงินจะเข้าทำงานส่วนของตนก็ตาม แต่เนื่องจากการใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ ตามมาตรา 1050 ฎีกา 3848/2531 ดังนั้น บริษัทเงินจึงต้องรับผิดชอบต่อนายสมศักดิ์ ข้อต่อสู้ของบริษัทเงินฟังไม่ขึ้น

มาตรา 1050 การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

มาตรา 1052 บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย

โครงสร้างการบรรยายภาคคำ หุ้นส่วน

๑. ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) ๗ หัวข้อ คือ จัดตั้งห้าง ร่วมรับผิด ลงหุ้น เปลี่ยนข้อสัญญาหรือกิจการ การจัดการห้าง หลักการสำคัญ ๖ ประการ และการเลิกห้างชำระบัญชี

๒. ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ๒ หัวข้อ คือ ผลโดยทั่วไปของการจดทะเบียน และผลโดยเฉพาะของการจดทะเบียน

๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๔ หัวข้อ คือ ลักษณะของห้าง การจัดตั้งหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด

สัญญาจัดตั้งองค์กรธุรกิจ

๑. บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงนำทุนมาร่วมกัน
๒. เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน
๓. วัตถุประสงค์ คือ แบ่งปัน ผลผลิต รายได้ หรือกำไร
อันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

ข้อแตกต่างระหว่างทุน (Equity) กับหนี้ (Liability)

๑. เจ้าของทุนมีอำนาจจัดการทางตรงหรือทางอ้อม
๒. เจ้าของทุนมีส่วนร่วมในกำไรหรือขาดทุน
๓. เมื่อเลิกองค์การธุรกิจ เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน

องค์กรธุรกิจแบ่งเป็น ๒ ประเภท

๑. มีชื่อเรียกทางกฎหมาย เช่น ตาม ป.พ.พ. หรือ พ.ร.บ. บริษัทมหาชนฯ ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายนั้นๆ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๓ มี ๓ ประเภท

(๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

- ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน
- ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

(๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

(๓) บริษัทจำกัด

๒. ไม่มีชื่อเรียกทางกฎหมาย แต่อาจมีชื่อเรียกทางธุรกิจ เช่น กงสี
คณะบุคคล กิจการร่วมค้า

คำว่า กิจการร่วมค้า อาจเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือไม่ก็ได้

ฎีกาที่ ๓๘๔๘/๒๕๓๑ จำเลยที่ ๑ กับ บริษัท ด. และบริษัท อ. ได้จดทะเบียนการค้าสำหรับงานก่อสร้างสะพานไว้กับกรมสรรพากรว่า “สา
ธรวริดิจจอยเวนเจอร์” ซึ่งก็คือห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่ง
จำเลยที่ ๑ กับบริษัทในต่างประเทศอีก ๒ บริษัทร่วมกันกระทำใน
ประเทศไทย เมื่อรถของโจทก์ตกลงไปในหลุมที่กิจการขุดไว้จึงเป็นการ
ละเมิดในกิจการที่เป็นธรรมดาการค้า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบ
จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้น ตาม
มาตรา ๑๐๕๐ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๑ ได้

เนื้อหาการตกลงไม่เข้าลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท เช่น

- ไม่มีการแบ่งกำไร จึงไม่ใช่ห้างหุ้นส่วนสามัญ เป็นสัญญาไม่มีชื่อ อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายเรื่องนิติกรรม สัญญา หนี้ และทรัพย์สิน

กิจการร่วมค้า อาจอยู่ในรูปของการเอาทุนมาร่วมกัน แยกกัน ทำงาน ยอมรับผิดร่วมกัน แต่แบ่งปันรายได้ โดยคู่สัญญาจ่ายให้แก่ละ รายที่มาร่วมโดยตรง ไม่ใช่แบ่งปันกำไร

มีกฎหมายห้ามรวมตัวเป็นห้างหุ้นส่วน เช่น พระราชบัญญัติ บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ “ห้ามมิให้บริษัทเป็น หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้าง หุ้นส่วนจำกัด” แต่ดูฎีกาที่ ๕๓๑๖/๒๕๕๙

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน

หัวข้อที่ ๖ หลักการสำคัญของห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๗ การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชี

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ พิจารณาจาก มาตรา ๑๐๑๒ เป็นหลัก
ประกอบมาตรา ๑๐๒๕ (หัวข้อที่ ๒)

“**มาตรา ๑๐๑๒** อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

“**มาตรา ๑๐๒๕** อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

มาตรา ๑๐๑๒ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ

๑.๑ มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๑.๒ ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน

๑.๓ เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน

๑.๔ วัตถุประสงค์แบ่งกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

- ไม่มีแบบ ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือต้องส่งมอบ
ส่วนลงหุ้น

- ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) ไม่มีสภาพบุคคล เป็น
เพียงการรวมกลุ่มกันโดยสัญญา ไม่อาจเข้าเป็นคู่สัญญา ฟ้อง หรือ
ถูกฟ้องได้

- ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) เกิดขึ้นโดยทันที เมื่อแสดง
เจตนาตกลงกันและครบองค์ประกอบ ๔ ประการ สิทธิและหน้าที่ของผู้
เป็นหุ้นส่วนจะเกิดขึ้นนับแต่นั้น และจะมีอยู่ไปจนกว่าจะมีการเลิกห้าง
หุ้นส่วน

ฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๓๘ ตามสัญญาร่วมลงทุนระหว่างโจทก์และ
จำเลยมีข้อตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างจะลงหุ้นโดยชำระเงินค่าที่ดิน
ตามสัญญาจะซื้อจะขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการฝ่ายละ
ครึ่ง ถือได้ว่าเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันแล้ว แม้ฝ่ายหนึ่งจะไม่ส่งเงิน
หรือทรัพย์สินตามที่ตกลง ก็หาทำให้สัญญาเข้าหุ้นส่วนดังกล่าวเสีย
ไปไม่ แม้โจทก์จะเป็นฝ่ายผิดสัญญาร่วมลงทุน จำเลยในฐานะหุ้นส่วน
ก็จะต้องบอกเลิกสัญญาเสียก่อน เมื่อจำเลยยังไม่ได้บอกเลิกสัญญากับ
โจทก์ สัญญาร่วมลงทุนระหว่างโจทก์จำเลยจึงยังไม่เลิกกัน โจทก์จึงมีสิทธิ
ขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชีได้

๑.๑ “บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป”

- “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

๑.๒ “ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน”

- หากไม่มีการแสดงเจตนา นำทุนมาเข้าร่วม แม้มีสิทธิได้รับกำไร ก็ไม่
เป็นหุ้นส่วน การตกลงนำทุนเข้ามาร่วม คือ การลงหุ้น ตาม ป.พ.พ.
มาตรา ๑๐๒๖ หัวข้อที่ ๓ เรื่องการลงหุ้น

- ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๒๖

“ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน
สิ่งที่นำมาลงด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือลงแรงงานก็ได้”

- ทูทที่นำมาเข้าร่วม เป็นแรงงานก็ได้ แต่การลงแรงต้องมีวัตถุประสงค์เป็น **ทุน ไม่ใช่เพื่อรับค่าจ้าง** จ้างแรงงาน จ้างทำของ หรือเป็นเรื่องของกงสี ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว

ฎีกาที่ ๒๐๑๐๒/๒๕๕๖

การเป็นหุ้นส่วนตามมาตรา ๑๐๑๒ คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจึงต้องเป็นการตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้นโดยชัดแจ้ง โจทก์ทั้งเจ็ดเป็นบุตรของ ส. โดย ส. ประกอบอาชีพค้าขายมาก่อน โจทก์ทั้งเจ็ดกำเนิด ส. ให้การอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่โจทก์ทั้งเจ็ดในฐานะบิดากระทำต่อบุตร เมื่อ โจทก์ทั้งเจ็ดเติบโตได้ช่วย ส. ค้าขายจนกระทั่งโจทก์ทั้งเจ็ดแต่งงานมีครอบครัวแล้วแยกครอบครัวไป (มีต่อ)

ฎีกาที่ ๒๐๑๐๒/๒๕๕๖ (ต่อ)

ไม่ปรากฏโดยชัดแจ้งว่า ส. ตกลงร่วมค้าขายกับโจทก์ทั้งเจ็ดโดยให้โจทก์ทั้งเจ็ดลงแรงเป็นหุ้นและประสงค์แบ่งเงินกำไรกัน หรือหากต้องขาดทุนโจทก์ทั้งเจ็ดต้องรับผิดชอบอย่างไร การที่โจทก์ทั้งเจ็ดช่วยด้วยแรงงานจึงไม่เป็นการลงหุ้นด้วยแรง คงเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดาและบุตร การที่บุตรไม่แยกไปประกอบกิจการของตนเองแต่สมัครใจอยู่ช่วยเหลือและอาศัยกับบิดาต่อไป หากทำให้กิจการของบิดาเป็นกิจการของครอบครัวอันจะถือว่าเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างบุตรและบิดาโดยปริยายไม่ โจทก์ทั้งเจ็ดจึงไม่เป็นหุ้นส่วนกับ ส. ตามบทกฎหมายดังกล่าว

มีฎีกาที่ ๑๕๑๐๕/๒๕๕๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

และมีฎีกาที่ ๕๕๖๓/๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยเรื่องความเป็นหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว

ฎีกาที่ ๕๕๖๓/๒๕๖๑

จำเลยที่ ๒ ประกอบกิจการค้าชื่อร้าน น. จำเลยที่ ๑ เป็นบิดาจำเลยที่ ๒ โจทก์ขายสินค้าให้แก่ร้านแล้ว ไม่ได้รับชำระค่าสินค้า โจทก์อ้างว่าจำเลยที่ ๑ ประกอบกิจการร้าน น. ร่วมกับจำเลยที่ ๒ ศาลเห็นว่าจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ปล่อยให้จำเลยที่ ๒ ประกอบกิจการโดยลำพัง แต่จำเลยที่ ๑ และบุคคลในครอบครัวร่วมกันดูแลกิจการเพื่อหารายได้เป็นส่วนกลางของครอบครัว ฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กับบุคคลในครอบครัวตกลงเข้ากันประกอบกิจการร้าน น. ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์แบ่งปันผลกำไรระหว่างกัน เข้าลักษณะเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามม.๑๐๑๒ (มีต่อ)

ฎีกาที่ ๕๕๖๓/๒๕๖๑ (ต่อ)

การที่จำเลยที่ ๒ สั่งซื้อสินค้าจากโจทก์เป็นการดำเนินการในฐานะ
หุ้นส่วนของร้าน น. อันเป็นไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของ
ห้างหุ้นส่วน จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนของจำเลยที่ ๒ ย่อมมีความ
ผูกพันในการนั้นๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวน
ในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น ตามม.

๑๐๕๐

ฎีกาที่ ๑๔๙๖๘/๒๕๕๘ การลงแรงในฐานะหุ้นส่วน

โจทก์เป็นผู้จัดล็อกพื้นที่ในตลาดเพื่อให้ผู้ค้าเช่าแผงขาย
สินค้าและจัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการค้านั้น
ดังนี้ ย่อมเท่ากับว่าโจทก์ได้ร่วมลงทุนหรือลงหุ้นเป็นแรงงานแล้ว
เข้าลักษณะเป็นสัญญาห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตามมาตรา
๑๐๑๒ และ ๑๐๒๕ สิ่งที่น่ามาลงหุ้นนั้นจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่ง
อื่น หรือแรงงานก็ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๖ วรรคสอง

๑.๓ “เพื่อกระทำการร่วมกัน” (Undertaking)

- ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจการค้า การประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ เช่น ทุนความร่วมมือตั้งสำนักงานก็ได้ หรือการนำบ้านออกให้เช่า
- ต้องร่วมกันทำกิจการ ดูจากการมีส่วนในการจัดการ (เช่น ม.๑๐๓๓) การดูแลครอบงำการจัดการ (ม.๑๐๓๗) หรือ การมีส่วนได้เสีย เช่น ขาดทุนก็ร่วมกันรับผิดชอบ
- เจตนาทำกิจการร่วมกัน ไม่ต้องดูที่ชื่อสัญญา
- คู่มือที่ ๑๒๕๑๘/๒๕๕๓ ไม่เป็นหุ้นส่วนเพราะไม่ปรากฏว่าร่วมกันทำกิจการใด

ฎีกาที่ ๑๒๕๑๘/๒๕๕๓ แม้ชื่อสัญญาระบุว่า เป็นสัญญาร่วมหุ้นซื้อที่ดิน ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเสมอไป การจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ต้องมีการกระทำกิจการร่วมกันประสงค์จะแบ่งปันกำไร อันจะพึงได้แต่กิจการนั้น แต่สัญญาพิพาทมีสาระเพียงว่า โจทก์ทั้งสองและจำเลยร่วมลงทุนซื้อที่ดินราคา ๒,๖๕๖,๐๐๐ บาท วางมัดจำไว้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินของจำเลย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และเงินของโจทก์ทั้งสองคนละ ๒๕๐,๐๐๐ บาท ตกลงกันให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามอัตราส่วนของจำนวนเงินที่ลงหุ้นวางมัดจำไว้เท่านั้น ไม่ใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

ฎีกาที่ ๔๔๒๘/๒๕๔๗ แสดงให้เห็นว่ามีส่วนในการจัดการแบ่งหน้าที่
จำเลยทั้งสองทำสัญญาก่อสร้างอาคารยกสิทธิต่อกัน จำเลยที่ ๑ เป็น
เจ้าของที่ดิน จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ก่อสร้างอาคาร สัญญาระบุว่าจำเลยที่ ๑
จะได้รับผลประโยชน์จากการก่อสร้าง ในลักษณะที่มีผลประโยชน์
ร่วมกันกับจำเลยที่ ๒ โดยจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกแบบแปลนและแก้ไข
แบบแปลนตามความต้องการได้ การยื่นขออนุญาตแบบแปลนอาคารใช้
ชื่อจำเลยที่ ๑ ทั้งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ควบคุมรูปแบบการก่อสร้างให้
เป็นไปตามสัญญา และยอมให้จำเลยที่ ๒ มีสิทธิหาคนเช่าและเรียกเงิน
ค่าก่อสร้างจากผู้มาจองเช่าอาคาร โดยจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องไปจด
ทะเบียนการเช่าให้กับผู้มาจอง โดยเฉพาะอาคารพลาซ่าระบุว่าเมื่อหัก
ค่าก่อสร้างและค่าใช้จ่ายแล้วกำไรให้แบ่งกันคนละครึ่ง

โจทก์ทำสัญญาว่าจ้างสร้างอาคารพาณิชย์กับจำเลยที่ ๒ และทำสัญญาเช่าอาคารพาณิชย์กับจำเลยที่ ๑ มีกำหนด ๒๘ ปี แต่การก่อสร้างไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด โจทก์จึงบอกเลิกสัญญากับจำเลยทั้งสอง ถือว่าจำเลยที่ ๑ เป็นหุ้นส่วนกับจำเลยที่ ๒ ต้องดำเนินการก่อสร้างให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดตามที่ได้แจ้งแก่โจทก์ ซึ่งทำสัญญาว่าจ้างก่อสร้างอาคารกับจำเลยที่ ๒ เพื่อให้ได้สิทธิจดทะเบียนการเช่ากับจำเลยที่ ๑ ตามสัญญาก่อสร้างยกสิทธิ เมื่อการก่อสร้างไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด จำเลยทั้งสองจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา แม้จำเลยที่ ๑ จะมิได้ทำสัญญาก่อสร้างอาคารกับโจทก์ จำเลยที่ ๑ ก็ต้องร่วมกับจำเลยที่ ๒ รับผิดชอบโจทก์คืนเงินช่วยค่าก่อสร้างแก่โจทก์

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙ ซึ่งแบ่งหน้าที่และลงหุ้นเป็นแรงงาน

สัญญาข้อตกลงร่วมทำผลประโยชน์ เป็นสัญญาที่โจทก์กับ
จำเลยที่ ๑ ตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการขายดินลูกรังในที่ดินพิพาทโดย
จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ลงทุนในโครงการผู้เดียว ส่วนโจทก์เป็นผู้ดำเนินการ
ขายดินลูกรัง โดยจำเลยที่ ๑ จะได้รับเงินปันผลร้อยละ ๔๐ ส่วน
โจทก์ได้รับร้อยละ ๖๐ ข้อตกลงดังกล่าวจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกเงิน
ส่วนโจทก์เป็นผู้ลงแรงด้วยประสงค์เพื่อแบ่งกำไรอันจะพึงได้จาก
การดำเนินกิจการดังกล่าว จึงเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนตาม
ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒

๑.๔ “ต้องมีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการ”

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันผลผลิต

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันรายได้

ไม่ใช่ การร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันกำไรสุทธิ

รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและต้นทุนแล้ว
เป็นการร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน
ตามมาตรา ๑๐๑๒

ก ข ค ๓ คน ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๑ ซื้อเสื่อมาแบ่งกัน แล้วต่างคนต่างนำไปขาย

ตัวอย่างที่ ๒ ซื้อเสื่อมาร่วมกันขาย ขายได้เงินเท่าไร จะแบ่งเงินกัน
ไป

ตัวอย่างที่ ๓ ซื้อเสื่อมาขาย ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินไปชำระหนี้
หักค้ำหุ้น แล้วแบ่งกำไร

ฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๓๓

สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้าชุดนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครอง แต่มิได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ฯ

จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นครุใหญ่ได้ตั้งให้จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ เป็นกรรมการซื้อขายโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ก่อน และจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ทั้ง
ไม่ปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันเกิดจากการตั้งร้านค้า นั้น ดังนี้ จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ มิได้เข้าหุ้นส่วนกับจำเลยที่ ๑ ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๐๑๒ จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าของสหกรณ์ร้านค้าให้แก่โจทก์

ฎีกาที่ ๑๘๕๗๔-๑๘๕๗๗/๒๕๕๗

สัญญากำหนดให้บริษัท ท. จำกัด ต้องจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าร่วมดำเนินกิจการตามสัญญาให้แก่จำเลยที่ 1 เป็นเงินร้อยละ ๖.๕ ของรายได้ทั้งหมดแต่ละปีก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดอายุสัญญา เป็นการกำหนดค่าตอบแทนจากการที่ร่วมดำเนินกิจการตามสัญญา ไม่ว่าการดำเนินกิจการของบริษัท ท. จำกัด จะมีกำไรหรือไม่ก็ยังคงต้องจ่ายค่าตอบแทนตามสัญญาดังกล่าวแก่จำเลยที่ ๑ ข้อตกลงตามสัญญาดังกล่าวจึงมิได้เป็นการตกลงเข้ากันด้วยประสงค์ จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

มีฎีกาที่ ๔๑๗๗/๒๕๖๒ ซึ่งเป็นเรื่องแบ่งปันผลผลิต ศาล
วินิจฉัยว่าเป็นห้างหุ้นส่วน แต่เป็นคดีอาญา

ผู้เสียหายที่ ๑ เป็นเจ้าของที่ดิน ให้ผู้เสียหายที่ ๒ ทำนาในที่ดิน
โดยผู้เสียหายที่ ๒ เป็นผู้ลงแรงและทุน เมื่อได้ผลผลิตจะแบ่งเป็น
สามส่วน ผู้เสียหายที่ ๑ ได้ ๑ ส่วน ผู้เสียหายที่ ๒ ได้ ๒ ส่วน ถือว่า
ผู้เสียหายทั้งสองตกลงเข้าทำนาและ แบ่งปันผลผลิตอันพึงได้จาก
การทำงานร่วมกันเข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา ๑๐๑๒
ประกอบมาตรา ๑๐๒๕ เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ได้ตกลงกันในไว้ใน
กระบวนการจัดการห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้น
ได้ทุกคนตามมาตรา ๑๐๓๓

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด

“มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

เชื่อมโยงกับ มาตรา ๑๐๕๐ หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน (ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก)

“มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

๑. รับผิดชอบร่วมกัน

๒. ใน หน้าที่ ของ ห้าง ทุกชนิด

๓. ไม่จำกัดจำนวน

๔. ไม่ว่าจะการนั้นตนจะเป็นผู้เข้าจัดการงานหรือไม่ก็ตาม

รับผิดร่วมกันไม่จำกัดจำนวน

หนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ก ลงทุน ๑๐,๐๐๐ บาท

ข ลงทุน ๕,๐๐๐ บาท

ค ลงทุน ๑๐๐ บาท

เจ้าหนี้สามารถเรียกให้หุ้นส่วนทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ของ
ห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาทได้โดยสิ้นเชิง โดยไม่ต้องคำนึงว่าหุ้นส่วน
แต่ละคนได้ลงทุนเป็นสัดส่วนเท่าใด หรือหุ้นส่วนจะมีข้อตกลงกำหนด
ความรับผิดอย่างไร

ฎีกาที่ ๑๔๔๒๙/๒๕๕๕

โจทก์ประกอบธุรกิจให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ จำเลยที่ ๑ ได้รับอนุญาตจากโจทก์ให้เชื่อมต่อสัญญาอนุญาตโทรศัพท์พื้นฐานเข้ากับชุมสายโทรศัพท์แบบอัตโนมัติของโจทก์ จำเลยทั้งสองตกลงเข้าร่วมงานและร่วมลงทุนขยายบริการโทรศัพท์พื้นฐานในพื้นที่โทรศัพท์นครหลวงจำนวนสองล้านเลขหมาย โดยจำเลยทั้งสองตกลงแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันจากส่วนแบ่งรายได้ค่าบริการ เช่น ค่าติดตั้งโทรศัพท์ ค่าเช่าเลขหมายโทรศัพท์ ค่าใช้บริการโทรศัพท์ทางไกลทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ถือได้ว่าเป็นการตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วย
ประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำ จึงมีลักษณะ
เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยไม่จดทะเบียน ตาม
มาตรา ๑๐๑๒ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อ
หนี้ทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด ตามมาตรา ๑๐๒๕ แม้
สัญญาร่วมกิจการและร่วมลงทุนขยายกิจการจะระบุว่า
บรรดาความรับผิดชอบที่จำเลยที่ ๒ มีต่อบุคคลภายนอก
จำเลยที่ ๑ จะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น ข้อสัญญาดังกล่าวก็
เป็นเพียงข้อตกลงภายในระหว่างจำเลยทั้งสองซึ่งเป็น
หุ้นส่วนกัน ไม่มีผลผูกพันกับโจทก์

ความหมายของคำว่า “หนี้ของห้าง”

หนี้ของห้างอาจเกิดจากนิติกรรมสัญญา หรือนิติเหตุ เช่น หนี้
ละเมิดซึ่งเกิดจากผู้เป็นหุ้นส่วน แต่ต้องเป็นหนี้ซึ่งจากกรรมดากการค้า
ขายของห้างหุ้นส่วนนั้น หนี้ค่าภาษี (เพิ่มเติมในหัวข้อที่ ๕)

ตัวอย่างที่ ๑ ห้างหุ้นส่วน มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเสื้อ ก กู้ยืมเงินจาก ง มาเพื่อไปซื้อเสื้อมาขายเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมา ก ได้ซื้อเสื้อจากบริษัทเอ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท แต่กลับไม่นำเงินที่กู้ยืมชำระ เมื่อหนี้เงินกู้ และหนี้ค่าเสื้อถึงกำหนดชำระ ง และบริษัทเอสามารถเรียกให้ ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ ๒ หากระหว่างที่ ก ขับรถไปซื้อเสื้อ ก ขับรถชน บี ได้รับบาดเจ็บ บี สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง เพราะการกระทำละเมิดเกิดขึ้นขณะที่ ก กำลังจัดการงานของห้างหุ้นส่วน